

رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در دانش آموزان پسر

عاطفه مسیبی: گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، تهران، ایران

معصومه معارف وند*: گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، تهران، ایران. arammaref@gmail.com

محمد اسدالهی: گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، تهران، ایران

سیامک مینایی: گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی، تهران، ایران

واژگان کلیدی

امنیت اجتماعی

نگرش

رفتارهای بزهکارانه

چکیده

مقدمه: تنیدگی زندگی بشر امروز با شرایط جامعه‌ای که در

آن زندگی می‌کند، امنیت اجتماعی را یکی از نیازهای اساسی برای رسیدن به رشد و خودشکوفایی قرار داده است. فقدان امنیت اجتماعی، از جمله نتایج وقوع جرم و بزهکاری در هر جامعه است که می‌تواند در یک چرخه معیوب به وقوع بیشتر جرم بینجامد. این در حالیست که نگرش خوب یا بد به هر عمل، از جمله عوامل مهم در انجام یا ترک آن عمل است. در مقاله حاضر، رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در دانش آموزان پسر گزارش شده است.

روش: این پژوهش، به روش کمی پیمایشی و با شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، روی ۲۳۲ نفر از دانش آموزان پسر دبیرستان‌های منطقه ۷ آموزش و پرورش شهر تهران انجام شده است. نمونه‌گیری به روش تصادفی خوشه‌ای انجام گرفت. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های امنیت اجتماعی صحابی (۱۳۸۹) و سنجش نگرش به رفتارهای بزهکارانه افضلی (۱۳۸۹) جمع‌آوری شدند. شرکت در این پژوهش داوطلبانه بود نتایج پژوهش حاضر، با استفاده از آزمون‌های خی دو و اسپیرمن گزارش شده‌اند.

نتایج: نتایج پژوهش حاضر، حاکی از فقدان رابطه معنادار بین امنیت اجتماعی و نگرش به بزهکاری است. اما بین متغیرهای عملکرد نیروی انتظامی و نگرش منفی به بزهکاری و بین متغیرهای قوانین حکومتی و نگرش مثبت و منفی به بزهکاری رابطه معنادار گزارش شده است.

بحث و نتیجه‌گیری: عدم تأیید رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه با نظریه‌هایی که در این حوزه مطرح شده‌اند در تعارض قرار دارد. به نظر می‌رسد تکرار این پژوهش با گروه‌های دیگر و رفع محدودیت‌هایی که در این مطالعه وجود داشت برای اظهار نظر در مورد تأثیر امنیت اجتماعی بر نگرش به رفتارهای بزهکارانه ضرورت داشته باشد.

* نویسنده مسئول

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۰/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۱/۰۱

عاطفه مسیبی، معصومه معارف وند، محمد اسدالهی، سیامک مینایی. رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در دانش آموزان پسر. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۳۹۳؛ ۳ (۳): ۲۶-۳۰

نحوه استناد به مقاله:

Relationship Between Social Safety and Attitude Toward Criminal Behaviors Among Male High School Students

Atefe Mosayebi: Department of Social Work, University of Social Welfare and Rehabilitation

Masoomeh Maarefvand*: PhD in social work. Department of Social Work, University of Social Welfare and Rehabilitation arammaref@gmail.com

Mohammad Asadalahi: Department of Social Work, University of Social Welfare and Rehabilitation

Siamak Minai: Department of Social Work, University of Social Welfare and Rehabilitation

Abstract

Introduction: Nowadays the people's lives are so widely merged with the community they are parts of that turns social safety to one of the basic requirements of growth and self-efflorescence. The lack of social safety is a result of committing the crimes and misdemeanor in any community which -in a vicious cycle- can lead to more crimes. However, the attitude toward a behavior is of the main factors influencing doing or quitting it. The present paper addresses the relationship between social safety and the attitude toward a criminal behaviors in male high school students.

Methodology: The present study has been carried out through a quantitative survey and the sampling method has been cluster random sampling. It was carried out on 232 male high school students of Tehran education region 7. Chi-square and spearman tests were used to report the results of the present study.

Results: There were no significant relationship between the social safety and attitude toward criminal behaviors. But there were a significant relationship between police performance and negative attitude toward criminal behaviors. Not only were there a significant relationship between age participations and negative attitude toward criminal behaviors, but also there were a significant relationship between age participations and police performance.

Conclusions: Finding no significant relationship between the social safety and attitude toward a criminal behaviors is in conflict with theories in this area. It seems conducting this research with other groups and resolving limitations of this enquiry is essential to study the relationship between social safety and attitude toward a criminal behaviors.

Keywords

Social Safety

Attitude

Criminal Behaviors

*Corresponding Author
Study Type: Original
Received: 25 Dec 2014
Accepted: 21 Jan 2015

Please cite this article as follows:

Mosayebi A, Maarefvand M, Asadalahi M, Minai S. Relationship between social safety and attitude toward criminal behaviors among male high school students. Quarterly journal of social work. 2014; 3 (3); 26-30

مقدمه

فقدان امنیت اجتماعی از جمله موضوعاتی است که بسیاری از جامعه‌شناسان آن را مسئله‌ای اجتماعی قلمداد می‌کنند.

گرچه هنوز شاخص دقیقی برای تعیین و اندازه‌گیری سطح امنیت اجتماعی در ایران ایجاد نشده است، برخی پژوهش‌ها درصدد تعیین ملاک‌هایی برای اندازه‌گیری امنیت اجتماعی در کشور برآمده‌اند و عواملی از جمله «سرقت عادی، قتل عمد، خودکشی، قاچاق مواد مخدر، طلاق» را به عنوان ملاک‌هایی برای ناامنی اجتماعی معرفی کرده‌اند (به عنوان مثال مراجعه شود به امانت، ۱۳۹۰).

این در حالیست که در سال ۱۳۸۹ در مجموع، تعداد ۴۸۸۷۷ پرونده برای قتل عمد، مرگ‌های مشکوک، ضرب و جرح و صدمه، تظاهر به چاقو کشی، قاچاق مواد مخدر و سرقت‌های متفاوت، تشکیل شده است (مرکز ملی آمار ایران، ۱۳۸۹).

فقدان امنیت، پیامدهای بسیاری را باخود به دنبال دارد که از جمله آن می‌توان ایجاد مانع بر سر پیشرفت جوامع، و از بین بردن زمینه لازم برای پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، (به عنوان مثال مراجعه شود به میرزاحسینی، ۱۳۸۸ و محسنی، ۱۳۸۹) و همچنین ایجاد آثار روان شناختی نامطلوب را نام برد. صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که احساس ناامنی، درد و رنج، ترس و نگرانی اجتماعی نسبت به آینده‌ای مبهم و تاریک معمولاً حالت روانی ناخوشایندی در انسان ایجاد می‌کند که اضطراب یا انگیزه اضطراب‌ناמידه می‌شود و در پیدایش این انگیزه، محیط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و زیستی تاثیر زیادی داشته. ناامنی، ارباب و تخاصم، میزان آن را به بالاترین حد خود می‌رساند (محسنی، ۱۳۸۹، ص ۱۰)

فقدان امنیت اجتماعی می‌تواند تهدیداتی را در زمینه‌های اجتماعی ایجاد کند که از جمله‌ی آن، افزایش بزهکاری در جامعه است.

بزهکاری، یکی از مسایلی است که ریشه در جامعه دارد. بسیاری از صاحب‌نظران برای بروز آن دلایلی اجتماعی در نظر گرفته‌اند. دورکیم عقیده داشت که برای شناخت علل وقوع جرم و بزهکاری، باید ساختار اقتصادی و اجتماعی جامعه را مطالعه کرد (احمدی، ۱۳۸۹، ص ۴۶).

به عقیده مرتن، تضاد میان اهداف فرهنگی مانند پول، قدرت و مقام و ابزارهای نهادی شده مشروع برای دسترسی به آن اهداف منبع اولیه آنومی است (همان، ص ۴۶).

با توجه به شاخص‌هایی که برای امنیت اجتماعی در نظر گرفته شده است، می‌توان چنین استنباط کرد که جرم و بزهکاری می‌تواند امنیت اجتماعی را خدشه دار نماید.

در جامعه‌ای که جرم زیاد باشد، جان و مال و ناموس، مورد تعرض قرار خواهند گرفت و به همین خاطر آسودگی از عدم تعرض به آن‌ها، تحقق‌یافتنی نیست. اما از آنجایی که خود این متغیرها نیز از جمله مصادیق بزهکاری به حساب می‌آیند، به نظر می‌رسد که رابطه‌ای دوسویه بین این دو متغیر یعنی امنیت اجتماعی و بزهکاری وجود دارد.

در این زمینه، برخی تحقیقات نیز نشان داده‌اند که هرچه میزان جرایم و بی‌نظمی افزایش یابد، امنیت اجتماعی کاهش می‌یابد و برعکس (صالحی امیری و افشاری نادری، ۱۳۸۹)

از بین رفتن امنیت اجتماعی، می‌تواند یکی از عوامل مساعدکننده اشتیاق به بزهکاری گردد. رفتار بزهکارانه، می‌تواند به عنوان راهی برای مبارزه با ناامنی در نظر گرفته شود. افراد، در جامعه‌ای که در آن احساس امنیت نمی‌کنند، ممکن است از جرم به عنوان ابزاری برای حفاظت از خود در مقابل ناامنی محیط استفاده کنند.

در همین راستا، پژوهش نقیب‌السادات، فاتحی دهاقانی، فروغیان (۱۳۹۱) نشان داده که بین میزان انحرافات اخلاقی و اجتماعی با متغیرهای میزان رضایت اجتماعی، احساس امنیت و اعتماد بنیادین رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. (نقیب‌السادات، فاتحی دهاقانی و فروغیان، ۱۳۹۱، ص ۱). علی‌رغم تعدد پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه امنیت اجتماعی، در نظر گرفتن نقش امنیت اجتماعی در شکل‌گیری نگرش به رفتارهای بزهکارانه، جای بحث بسیار دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین امنیت اجتماعی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در دانش‌آموزان پسر دبیرستان‌های دولتی و روزانه منطقه ۷ آموزش و پرورش شهر تهران صورت گرفته است.

روش

این پژوهش با روش تحقیق کمی پیمایشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان پسر ثبت نام شده در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۹۳ در دبیرستان‌های دولتی و روزانه منطقه ۷ آموزش و پرورش شهر تهران بودند. نمونه‌گیری به روش تصادفی خوشه‌ای انجام گرفت. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های امنیت اجتماعی صحابی (۱۳۸۹) و سنجش نگرش به رفتارهای بزهکارانه افضلی (۱۳۸۹) جمع‌آوری شدند. شرکت در این پژوهش داوطلبانه بود و شرکت کنندگان پس از آگاهی از هدف کلی پژوهش و اطمینان از رعایت گمنامی شرکت کنندگان و گزارش کلی نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها، با رضایت آگاهانه به تکمیل پرسشنامه‌ها پرداختند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های اسپیرمن و خی دو تحلیل شدند.

یافته‌ها

۲۳۲ نفر از دانش آموزان پسر ثبت نام شده در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۹۳ در دبیرستان‌های دولتی و روزانه منطقه ۷ آموزش و پرورش شهر تهران در پژوهش شرکت کردند.

از میان دانش آموزان شرکت کننده در پژوهش، که غالباً در سن ۱۶ سال قرار داشتند، بیش از ۶۰ درصد، سطح متوسطی از نگرش به رفتارهای بزهکارانه را نشان دادند و کمتر از ۱۰ درصد دانش آموزان، در سطح پایینی از نگرش به رفتارهای بزهکارانه قرار داشتند. همین طور کمتر از ۱۰ درصد آنان نیز، سطح بالایی از نگرش به رفتارهای بزهکارانه را به خود اختصاص داده بودند.

نتایج استخراج شده از این پژوهش نشان داد که بیش از ۶۰ درصد دانش آموزان، سطح متوسطی از امنیت اجتماعی را گزارش دادند و کمتر از ۱۰ درصد آنان در سطح پایینی از امنیت اجتماعی قرار داشتند. همینطور کمتر از ۱۰ درصد آنان نیز سطح بالایی از امنیت اجتماعی را گزارش کردند.

نتایج حاصل از آزمون‌های آماری در خصوص رابطه اطلاعات دموگرافیک با خرده مقیاس‌های پژوهش، بیانگر معکوس بودن رابطه سن و نگرش منفی به بزهکاری در دانش آموزان ($r = -0.21$ و $P = 0.006$) است. یعنی با بالا رفتن سن دانش آموزان، نگرش منفی به بزهکاری در آنان کاهش می‌یابد.

همچنین نتایج پژوهش، وجود رابطه مستقیم بین سن و عملکرد نیروی انتظامی ($r = 0.16$ و $P = 0.025$) را نشان می‌دهد. یعنی هرچه سن دانش آموزان بالاتر رود، عملکرد نیروی انتظامی بالاتر قلمداد می‌شود.

نتایج پژوهش حاضر در خصوص رابطه خرده مقیاس‌های دو پرسشنامه حاکی از وجود رابطه مستقیم بین خرده مقیاس امنیت اجتماعی و نگرش منفی به بزهکاری است ($r = 0.24$ و $P = 0.001$). یعنی هرچه امنیت اجتماعی بیشتر شود، نگرش منفی به بزهکاری نیز بیشتر می‌شود. همچنین نتایج، حاکی از وجود رابطه معکوس بین عملکرد نیروی انتظامی و نگرش منفی به بزهکاری است ($r = -0.15$ و $P = 0.02$). یعنی هرچه عملکرد نیروی انتظامی بهتر تلقی گردد، نگرش منفی به بزهکاری کمتر می‌شود.

در این پژوهش، وجود رابطه مستقیم بین قوانین حکومتی و نگرش مثبت به بزهکاری ($r = 0.194$ و $P = 0.005$) و وجود رابطه معکوس بین قوانین حکومتی و نگرش منفی به بزهکاری تایید شد ($r = 0.15$ و $P = 0.03$). به این معنا که هر چقدر قوانین حکومتی در نظر دانش آموزان، در سطح بالایی قرار داشته باشد، نگرش منفی به بزهکاری در آنان کاهش و نگرش مثبت به بزهکاری در آنان افزایش می‌یابد.

نبود رابطه کلی بین نگرش به رفتارهای بزهکارانه و امنیت اجتماعی ($r = 0.14$ و $P = 0.07$) و همچنین فقدان رابطه بین خرده مقیاس امنیت اجتماعی و نگرش مثبت به بزهکاری ($r = 0.43$ و $P = 0.05$) و فقدان رابطه بین عملکرد نیروی انتظامی و نگرش مثبت به بزهکاری ($r = 0.57$ و $P = 0.40$)، از دیگر نتایج این پژوهش، به حساب می‌آید.

جدول (۱) ویژگی‌های دموگرافیک شرکت کنندگان

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	M±SD
سن دانش آموزان			۱۶/۱۳
رتبه تولد	پایین تر از ۳	۹۱	۳۹/۲
	۳ و بیشتر	۹۴	۴۰/۵
در قید حیات بودن پدر	آری	۱۹۹	۸۵/۸
	خیر	۱۹	۸/۲
در قید حیات بودن مادر	آری	۲۱۶	۸۵/۸
	خیر	۲	۸/۲
سن پدر			۴۳/۴۹
سن مادر			۴۲/۳۰
شغل پدر	آزاد یا دولتی	۱۵۶	۶۷/۳
	بیکار یا بازنشسته	۱۷	۷/۴
شغل مادر	آزاد یا دولتی	۳۲	۱۳/۸
	بازنشسته یا خانه دار	۱۳۴	۵۷/۸

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر، با یافته‌های پژوهش صالحی امیری و افشاری نادری (۱۳۸۹) که وجود رابطه بین میزان جرایم و امنیت اجتماعی را نشان می‌دهد، مغایر است (صالحی امیری و افشاری نادری، ۱۳۸۹، ص ۲۳). یافته‌های پژوهش حاضر، با نظریه دور کیم در خصوص تاثیر شرایط آنومی روی افزایش بزهکاری (مراجعه شود به احمدی، ۱۳۸۹)، و با نظریه فرصت کلوارارد و اهلاین (۱۹۶۰) در رابطه با تاثیر محیط جرم خیز روی افزایش بزهکاری (مراجعه شود به احمدی، ۱۳۸۹) مغایر است. همچنین نتایج این پژوهش در خصوص وجود رابطه بین کاهش عملکرد نیروی انتظامی و افزایش رفتارهای بزهکارانه، عکس نظریه میلر (مراجعه شود به احمدی، ۱۳۸۹) را نشان می‌دهد. در حالی که در خصوص وجود رابطه مستقیم بین قوانین حکومتی و نگرش به رفتارهای بزهکارانه هم سو با نظریه تضاد (مراجعه شود به احمدی، ۱۳۸۹) است. یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که شرایط آنومی، بزهکاری را در جامعه افزایش نمی‌دهد اما می‌توان با ایجاد جامعه‌ای منظم با هنجارهای مشخص، بزهکاری را کاهش داد. همچنین محیط جرم خیز، نگرش به بزهکاری را مثبت نخواهد کرد اما می‌توان با کاهش میزان جرم در یک منطقه، نگرش به بزهکاری در نوجوانان را منفی تر کرد. نتایج این پژوهش، نشان می‌دهد که قوانین محکم، نه تنها بزهکاری را کم نمی‌کنند، بلکه باعث افزایش آن نیز می‌شوند. همچنین این پژوهش نشان می‌دهد که محیط جرم خیز، تنها عامل شکل‌گیری نگرش به رفتارهای بزهکارانه نیست و به نظر می‌رسد عوامل مهم‌تر دیگری نیز در ایجاد این نگرش دخیل باشند. با توجه به نتایج حاصل شده از این پژوهش، به نظر می‌رسد که توجه مسئولین مدارس پسرانه به عوامل افزایش سن، کاهش امنیت اجتماعی، افزایش عملکرد نیروی انتظامی، افزایش قوانین حکومتی به عنوان ریسک فاکتورهای برای کاهش نگرش منفی به بزهکاری در نوجوانان پسر و توجه به عامل افزایش قوانین حکومتی به عنوان ریسک فاکتورهای برای افزایش نگرش مثبت به بزهکاری و توجه به عامل افزایش سن دانش آموزان، به عنوان عامل مستعد کننده افزایش ریسک فاکتورها، و شناسایی دانش آموزان در معرض خطر، ضروری می‌باشد. همچنین، با توجه به محدودیت‌های اعمال شده از سوی سازمان آموزش و پرورش برای تکمیل پرسشنامه‌ها در این پژوهش، مانعی جدی برای نتیجه‌گیری قطعی در خصوص یافته‌های حاصل از این پژوهش ایجاد شده است. به همین خاطر اجرای پژوهشی مشابه با رفع محدودیت‌های ذکر شده، پیشنهاد می‌گردد.

منابع

References:

- Ahmadi, H. (1389). Sociology of deviance (4th edition). Tehran: Samt press (in persian)
- Amanat, H. (1390). Social safety and a presentation for its assessment patterns. Social observation journal, pp: 22- 26 Retrieved February 2013, from www.sid.ir (in Persian)
- Statistical yearbook of statistical center of Iran. (1391) Human and homes statistic. Retrieved February 2013, from www.amar.org.ir (in Persian)
- Salehi Amiri, R. Afshari Naderi, A. (1390). Theories and application basics in management for improving social safety and cultural safety in Tehran. Application journal, 20 (59), pp: 49- 76 Retrieved February 2013, from www.sid.ir (in Persian)
- Mohseni, R. (1389). Sociological analysis about social safety and its role on reduction of crime and social issues. Journal of discipline and disciplinary safety, 4 (2), pp 1- 23 Retrieved February 2013, from www.sid.ir (in Persian)
- Mirza Hoseini, H. (1388). Social safety assessment in Qom women. social sciences journal, 5, pp: 3 Retrieved February 2013, from www.noormags.ir (in Persian)
- Nabavi, A. Hoseinzadeh, A. Hoseini, H. (1389). Social and economic factors assessment that effect on social safety feeling. Journal of Application oriented sociology, 21 (4), pp 69- 73. Retrieved February 2013, from www.sid.ir (in Persian)
- Nagibosaat, R. Fatehi Dehaghani, A. Foroghiyan, P. (1391). Social safety role in reduction of deviances rate among girl high school in Shosh city. Journal of Sociology in adult, 3 (7), p: 1. Retrieved February 2013, from www.sid.ir (in Persian)